

ETU-sika-asiantuntijaryhmän ohjeita sikojen tautitutkimuksista

Työryhmä haluaa tuoda sikojen hoitaville eläinlääkäreille käytännön ohjeita siitä, milloin sikoja tai niistä otettuja näytteitä tulisi lähettää sairauden syyn selvitykseen. Työryhmä muistuttaa Sikavan kansalliseen tasoon vaadittavista ns. 1. luokan taudeista, joista sikalan tulee olla vapaa. Näiden tautien seuranta tulee tehdä huolella jokaisella tilakäynnillä, ja mikäli oireet viittaavat näihin tauteihin (porsasyskä, sikadysenteria, kapi, salmonella tai aivastustauti) tulee aina ryhtyä näytteenottoon ja ilmoittaa epäilystä Sikavaan. Lisäksi, jos tilalla joudutaan hoitamaan sikoja toistuvasti samantyyppisten oireiden takia tai käytetään mikrobilääkkeitä ryhmälääkityksinä esim. rehun tai juomaveden mukana mihin tahansa diagnoosiin, tulee näytteitä ottaa vähintään kerran vuodessa taudinaiheuttaja – ja resistenssitilanteen kar-toittamiseksi.

Ohjeen ovat laatineet ja päivittäneet ETU sika-asiantuntijaryhmän eläinlääkärijäsenet, jotka ovat sikojen eläinlääkinnän asiantuntijoita. Mukana on ollut edustajia Helsingin Yliopistosta, Ruokavirastosta, teurastamoteollisuudesta ja sikapraktikoista ETT:n edustajien lisäksi.

Jos tilan sikojen oireilun perusteella (kohonnut kuolleisuus, yleinen kuumeilu, verekkäitä ihomuutoksia, keskushermosto-oireita tms.) herää epäily vakavan taudin mahdollisuudesta, eläinlääkärin tulee olla yhteydessä Aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin.

Tietoja diagnostiikan mahdollisuuksista ongelmatilanteen selvittelyssä voi kysyä tarvittaessa Ruokaviraston asiantuntijaeläinlääkäreiltä (esimerkiksi näytetyypin valinta).

Ohjeessa mainitut prosenttimäärät tulevat terveydenhuoltokäyntilomakkeen arviointiohjeista. Muutamia=1-5 %, Useita=6-10 %, Paljon > 10 %.

Alla ohjeita eläinryhmittäin:

Imevät porsa	• ripulin aiheuttajia voi olla erilaisia (enterotoksinen <i>E. coli</i>, <i>Clostridium perfringens</i> tyyppi A, rotavirus, kokkidit), ja toimenpiteet vaihtelevat aiheuttajan mukaan • niveltulehdusten aiheuttajissa voi esiintyä resistenssiä (esim. stafylokokit ja <i>S. suis</i>) • ihotulehdusten aiheuttajissa voi esiintyä resistenssiä (porsasrupi, <i>Staphylococcus hyicus</i>)
---------------------	--

Vieroitetut porsaats	Suolistotulehdus	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) luovutettu toistuvasti mikrobilääkkeitä (tai antibiootteja) ripulioireiden hoitoon, tulee tehdä seuraavia, vaihtoehtoisia toimenpiteitä: • tilalta lähetetään kuolleita/lopetettuja, tyypillisesti oireilevia, lääkitsemättömiä porsaita avattavaksi Ruokavirastoon • tai eläinlääkäri tekee kenttäavauksia tai kenttäobduktioita ja lähettää tarvittaessa suolinäytteitä Ruokavirastoon • tai eläinlääkäri ottaa ulostenäytteitä ja lähettää ne tutkittavaksi Ruokavirastoon tai muuhun laboratorioon; tarvittaessa huomioidaan resistenssimäärittäytarve
	Hengitystieoireet	Jos on havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) ja/tai tilalle on luovutettu toistuvasti mikrobilääkkeitä (tai antibiootteja) hengitystieoireiden hoitoon, tulee tehdä seuraavia, vaihtoehtoisia toimenpiteitä: • tilalta lähetetään kuolleita/lopetettuja, tyypillisesti oireilevia, lääkitsemättömiä porsaita avattavaksi Ruokavirastoon • tai eläinlääkäri tekee kenttäavauksia tai kenttäobduktioita ja lähettää tarvittaessa sydänkeuhkopaketteja Ruokavirastoon • tai eläinlääkäri ottaa ja lähettää veri- tai sierainlimanäytteitä laboratorioon tutkittavaksi Sikainfluenssataudinpurkausta epäiltäessä parhaita näytteitä virustutkimukseen ovat juuri sairastuneista sioista (oireet vasta alkaneet) otetut sierainlimanäytteet Porsasyskäepäilyn poissulkemiseksi vasta-ainetutkimuksiin voidaan ottaa verinäytteitä sellaisista sioista, joilla on ollut hengitystieoireita jo vähän pidempään
	Keskushermosto- oireet	• jos tilakäynnillä havaitaan useammalla (yli 6 %:lla eläimistä), lähetetään kuolleita/lopetettuja eläimiä avattavaksi Ruokavirastoon
	Alikehittyneet porsaats, ns. "räppäleet"	Jos havaittu vähintään useita (yli 6 % eläimistä) • selvitä tilannetta kenttäavauksien (tai kenttäobduktioiden) ja/tai laboratorionäytteiden avulla.
	Jalkasairaudet	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) • selvitä syitä mm. olosuhteita ja hoitoa • tee tarvittaessa kenttäavauksia (tai kenttäobduktioita) ja/tai lähetä porsas- tai raajanäytteitä tutkittavaksi Ruokavirastoon
	Hännänpurenta	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) • selvitä syitä hännänpurentaan

Lihasiat	Suolistotulehdus	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) ja/tai tilalla on vaadittu pitkäaikaista lääkintää tai äkillisesti oireiden määrä on noussut erityisesti ensimmäisen kasvatuskuukauden jälkeen, tulee tehdä seuraavia toimenpiteitä: - tilalta lähetetään kuolleita/lopetettuja, tyypillisesti oireilevia, lääkitsemättömiä sikoja avattavaksi Ruokavirastoon - tai eläinlääkäri tekee kenttäavauksia (tai kenttäobduktioita) ja lähettää tarvittaessa suolinäytteitä Ruokavirastoon - tai eläinlääkäri ottaa ulostenäytteitä ja lähettää ne tutkittavaksi Ruokavirastoon tai muuhun laboratorioon; tarvittaessa huomioidaan resistenssimääritystarve
	Hengitystieoireet	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) tulee tehdä seuraavia, vaihtoehtoisia toimenpiteitä: - tilalta lähetetään kuolleita/lopetettuja, tyypillisesti oireilevia, lääkitsemättömiä sikoja avattavaksi Ruokavirastoon - tai eläinlääkäri tekee kenttäavauksia (tai kenttäobduktioita ja lähettää tarvittaessa sydän-keuhkopaketteja Ruokavirastoon - tai eläinlääkäri ottaa ja lähettää veri- tai sierainlimanäytteitä laboratorioon tutkittavaksi Sikainfluenssataudinpurkausta epäiltäessä parhaita näytteitä virustutkimukseen ovat juuri sairastuneista sioista (oireet vasta alkaneet) otetut sierainlimanäytteet Porsasyskäepäilyn poissulkemiseksi vasta-ainetutkimuksiin voidaan ottaa verinäytteitä sellaisista sioista, joilla on ollut hengitystieoireita jo vähän pidempään
	Keskushermosto- oireet	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %:lla eläimistä) tulee tehdä seuraavat toimenpiteet: tilalta lähetetään kuolleita/lopetettuja eläimiä avattavaksi Ruokavirastoon
	Kasvussa jälkeen jääneet lihasiat	Jos havaittu useita (yli 6 % eläimistä) selvitä tilannetta joko kenttäavauksien (tai kenttäobduktioiden) ja/tai laboratorionäytteiden avulla.
	Jalkasairaudet	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) - selvitä syitä mm. olosuhteita ja hoitoa - tee tarvittaessa kenttäavauksia (tai kenttäobduktioita) tai lähetä näytteitä tutkittavaksi Ruokavirastoon (kokonaiset eläimet, raajat)
	Hännänpurenta	Jos havaittu paljon (tilakäynnillä yli 10 %:lla eläimistä) selvitä syitä hännänpurentaan

Emakot	Maitokuumeen tyyppiset oireet	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) • selvitä syitä esim. ruokintaa, veden saantia ja sen laatua emakon juomapaikalla, emakoiden kuntoluokkia, porsitushygieniaa jne.
	Valuttelu	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) • Selvitä syitä esim. porsitushygieniasta sekä katso hedelmällisyystuloksista tilanteen vakavuus ja näytteenottotarve (esimerkiksi suku- ja virtsaelinpaketteja poistomakoista)
	Krooninen utaretulehdus	Jos havaittu muutamia (tilakäynnillä yli 1 %) ◦ keskustele emakoiden poistosta, lattiarakenteista, karsinahygieniasta sekä hoitokäytännöistä
	Luominen	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) • aloita selvitys kokonaistilanteesta (mm. rokotekäytännöt ja muut oireet) ja näytteenottotarpeesta (sikiönäytteitä jälkeiseen Ruokavirastoon, tarvittaessa verinäytteitä Ruokavirastoon vakavampien infektioiden poissulkemiseksi vasta-ainetutkimuksilla) ◦ lähetä edustavia näytteitä tarpeeksi monta ja jos luomisten syy ei heti selviä, lähetä tarvittaessa lisää näytteitä
	Jalkoihin liittyvät ongelmat (niveltulehdukset, sorkkavauriot, muut)	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) • selvitä esim. lattia- ja karsinarakenteet, eläinten ryhmitteilykäytännöt, lääkityskäytännöt, sairaskarsinan käyttö, poistosityt, lihan tarkastustulokset
	Hengitystieoireet	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) tai yksittäisiä, vakava-oireisia tapauksia • reagoi ja selvitä oireet muissa ikäryhmissä ja ryhdy tarvittaessa näytteenottoon (esimerkiksi sydän-keuhkopaketit, sierainlimanäytteet, verinäytteet)
	Ripuli	Jos havaittu useita (tilakäynnillä yli 6 %) tai yksittäisiä, vakava-oireisia tapauksia • reagoi ja selvitä oireet muissa ikäryhmissä ja ryhdy tarvittaessa näytteenottoon (näytteitä muistakin ikäryhmistä tai ulostenäytteitä esimerkiksi kuivikepohjalla olevista emakoista loistutkimukseen)
	Ihotulehdus	Jos epäilet kapia, ota yhteyttä Sikavaan
	Kuntoluokat	Jos emakoita kuntoluokassa 1–2, tarkastele ruokintaa